

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 6, Sayı: 76, Ağustos 2018, s. 24-42

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

18.06.2018

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

30.08.2018

Doç. Dr. Hasan YILMAZ

Kyrgyz-Turkish Manas University, Psikolojik Danışma ve Rehberlik
hasanyilmaz2001@hotmail.com

ÖTEKİNE KARŞI DUYGUSAL MESAFE ÖLÇEĞİ

Öz

Öteki, gruba ait olmayan, bir ya da birden fazla özelliği farklı olan bir bireydir. Grup kendini norm olarak görür ve bu normu karşılamayanları, herhangi bir şekilde “öteki” olarak yargılar. Ötekileşme ve ötekileştirme, hem bireysel hem de toplumsal açıdan olumsuz sonuçlar ortaya çıkarır. Bu çalışmanın amacı, toplumsal sınıf, yaşam tarzı, dini inanç, siyasi görüş, cinsel tercih gibi konularda, bireylerin birbirlerine uzaklıklarını ölçen bir araç geliştirmektir. Bu amaçla oluşturulan “Ötekine Karşı Duygusal Mesafe” Ölçeği iki boyutlu ($\chi^2_{sd} = 4.62$; RMSEA = .10; CFI = .93; NNFI = .93; NFI = .92; SRMR = .11; $\alpha = .95, .94$) ve dört boyutlu ($\chi^2_{sd} = 3.67$; RMSEA = .012; CFI = .94; NNFI = .93; NFI = .90; SRMR = .09; $\alpha = .83, .87$) yapısı ile yeterli geçerlik ve güvenilirlik şartlarını taşımaktadır. Ayrıca ölçek, Evrensellik-Farklılık Ölçeği ile test edilmiş ve uyum geçerliğinin olduğu gözlenmiştir. Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği esnek yapısı ile özellikle sosyal psikoloji alanında, bireylerin inanç ve yaşam biçimi açısından birbirlerine karşı mesafelerini ölçmek amacıyla yapılacak araştırmalarda kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Öteki, Ötekileştirme, Ayrımcılık, Ölçek Geliştirme, Duygusal Mesafe

THE SCALE OF EMOTIONAL DISTANCE TOWARDS THE OTHER

Abstract

The other, is a different person, who has one or more features not belonging to the group. The group considers itself as the norm and judges those, who do not meet this norm, as "the other" in any way. Othering (becoming other and making other) reveals negative consequences both in the public aspect and in the individual. The aim of this study is to develop a tool, that measures the distance between persons in terms of as social class, lifestyle, religious belief, political opinion, sexual orientation. Created for this purpose the "Emotional Distance Towards The Other" scale is valid and reliable with its two-dimensional ($\chi^2 / SD = 4.62$; RMSEA = .10, CFI = .93; NNF U = .93; NF = .92; SRM = .11, $\alpha = .95$, .94) and four-dimensional ($\chi^2 / sd = 3.67$; RMSEA = .012; CFI = .94; NNFI = .93; NFI = .90; SRMR = .09; $\alpha = .83$, .87) structure. In addition, the scale was tested with the Universality-Difference Scale and a compatibility was observed. The scale of emotional distance towards the other with its flexibility, is to be used in researches, especially in the field of social psychology, to measure the distances between persons in terms of their beliefs and lifestyles.

Keywords: Other, Othering, Discrimination, Scale Development, Emotional Distance

1. Giriş

Öteki, gruba ait olmayan, bir ya da birden fazla özelliği farklı bir bireydir (Kuehner, 2010). Bireylerin farklı kültür, inanç ve yaşam tarzını benimsemiş insanlara karşı hissettiği duygular onlarla aralarına koyacakları mesafeyi belirler (Card, 2005; Garcia, 2015). Grup kendini norm olarak görür ve bu normu karşılamayanları, herhangi bir şekilde "öteki" olarak yargılar. Grup tarafından sahip olunan temel özelliklerden yoksun olarak algılanan öteki, hemen hemen daima daha az veya daha düşük bir varlık olarak görülür ve buna göre muamele görür (Batson, 1991). Örneğin yasal hakları daha az olabilir ya da hiç olmayabilir, daha az zeki ya da ahlaksız olarak nitelendirilebilir ve hatta ikinci sınıf insan olarak kabul edilebilir. Farklı bir milliyete, ten rengine, dine, ideolojiye, cinsiyete ya da cinsel tercihe sahip olma en sık rastlanan öteki olma sebeplerindedir (Epstein vd. 2002; Şenşekerci, 2017). Araştırmalar sadece farklı kültürden gelen insanlara karşı değil, aynı kültüre ait ancak farklı özelliklere sahip insanlara karşı da mesafelerin değiştiğini göstermektedir (Hunter, 2007). Ötekileştirme; insanların, başkalarında istenmeyen nitelikler bularak kendi kimlik algılarını güçlendirme amacına dönüktür (Joffe, 2011). Öz ve Öteki arasında oluşan mesafe, bireyin kendini üstünlük hissi içinde rahatlatmasına hizmet eden basmakalıp ve güven verici sağlıklı bir bilişsel yapıdır (Staszak, 2009).

Ötekini tanımlayan grup, bir toplumun tamamı, bir sosyal sınıf veya toplum içindeki bir topluluk, bir aile, hatta bir lise veya bir mahalle ya da bir spor takımının taraftarı olabilir. Öteki sayısal bir azlığı ifade etmez. Örneğin kadınların erkekler tarafından ötekileştirilmesi sayısal olarak az oldukları için değildir (McLaren, 1994). Ötekinin varlığını tanımayı reddetme, normallik kavramı ile savunulur (Goyal vd., 2017). Gerçekte altında yatan sebep çoğu zaman üstünlük iddiası, ötekinin dış ve aşağı olduğunu iddia eden damgalayıcı, normatif bir dünya görüşüne sahip olma, kendini olumlama, sahip olduğu güçlü pozisyonu korumadır (Carroll, 2016). Bu

durum ötekileştirenin bir çeşit hayatta kalma çabasıdır (Brewer, 2001). Ancak kendine benzetme çabaları bazen başarılı olmuş gibi görünse de ötekinin sadece dışsal biçimini dönüştürebilir (Carroll, 2016).

Ötekileştirme çok boyutlu bir özellik taşıır (Spivak 1985) ve psikolojik, ekonomik ve sosyokültürel değişkenlerin karmaşık bir örüntüsü olarak ortaya çıkar (Vichiensing, 2018). Bununla birlikte dışlayıcı ve dahil edici olarak iki ayrı süreç olarak işler. Hâkimiyet ve boyun eğdirme amaçlı ötekileştirme dışlayıcı; dönüşüm ve koalisyon oluşturma amaçlı ötekileştirme ise dahil edici olarak isimlendirilmiştir (Mary, 2000).

Ötekine ilişkin sahip olduğumuz bilgi çoğu zaman basmakalıp, tek taraflı, ve yüzeyseldir (Nevo, 2002). Bununla birlikte bu yüzeysel ve tek taraflı algıya dayanan eğilim karşılıklıdır. Öteki entelektüel yeteneklerden yoksun olduğu için değil, ekonomik kısıtlamalardan yeterli desteği görememekten, diğer akranlarının yararlandığı hakların kendisi için sınırlandırılmasından dolayı mağduriyet yaşar. Bu süreç, başkalarının kendisini ötekileştirmesinden, kendi kendini ötekileştirmeye dönüşür (Nevo, 2002). Eğitim kurumlarının öğrenciler arasındaki ötekileştirme sorununa yeterli önemi vermemesi, özellikle mülteci öğrencilerin sorunlarını ağırlaştırmış ve toplumda ötekileştirmenin yaygınlaşmasını artırmıştır (Baak, 2018). Okulların bu duyarsızlığından en çok etkilenen diğer bir grup da engelli öğrencilerdir (Baddeley, 2016). Akademik alanda bile ötekileştirmenin yaygın olduğunu ve bunun bilim dünyası adına çok büyük riskler taşıdığını vurgulayan yazarlar vardır. (Nevo vd., 2012).

Yapısı ve süreci ne olursa olsun ötekileşme ve ötekileştirme hem bireysel hem toplumsal açıdan olumsuz sonuçlar ortaya çıkarır. Bireysel anlamda, yaşam doyumunun azalması ve bazı patolojilere sebep olurken toplumsal alanda kutuplaşma ve çatışmalara yol açabilir. İçinde yaşadığımız yüzyılın pek çok problemi ötekileştirme ile ilgilidir. Tüm küresel, ulusal ve bölgesel çatışmalar, grup ya da bireysel düzeyde ötekileştirme temellidir. Komşumuza, iş arkadaşımıza, bir spor takımının taraftarına, farklı dini ya da ideolojik görüş sahibi olana tahammülsüzlük, hem toplumsal hem de bireysel sorunların önemli bir bölümünü oluşturur. Literatürde, yaşlı insanlara bile uygulanan ötekileştirmeye ilişkin araştırmalar mevcuttur (Kaya vd., 2018). Konunun kapsamının büyük olması, onu edebiyat alanına da taşımıştır (Günaydın, 2014).

Ötekinin güvensiz, ahlaki ya da zihinsel olarak zayıf olduğunun vurgulanması, bireyleri kendi kültürlerine bağlanma ve sadakati sürdürmede bir araç olarak kullanılmaktadır. Ancak bu durum ötekine karşı düşmanlığa yol açmaktadır. Farklı kültür, inanç ve yaşam tarzlarına ilişkin bireysel yargılar, toplumun siyasetçileri tarafından yaratılabilmekte ya da siyasi amaçlar için malzeme yapılabilmektedir. Bu durum hiçbir toplumsal fayda sağlamadığı gibi toplumsal barış ve işbirliği için kısa, orta ve uzun vadede büyük riskler taşımaktadır. Bu konuda Hollanda'da yapılan bir araştırmada (Dinas vd., 2011) bu türden söylemlerin liderlerin oy desteğini arttırmadığı, aksine farklı kültürlerle karşı çözüm odaklı propagandaların seçmeni daha fazla olumlu etkilediği gözlenmiştir.

Kültürlerarası çatışmanın arttığı bir dünyada, kültürlerarası anlayışa her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Altıntaş vd., 2016). Kültürlerarası anlayış hem toplumsal hem de dünya barışı için en önemli ön koşullardan biridir. Aidiyet insani bir ihtiyaçtır. Çünkü varoluşsal olarak bireyin kendini bir gruba ya da kültüre ait hissetmesi onun psikolojik sağlığı ve sağlamlığını artırır. Bireyin aidiyet ihtiyacının karşılanması, farklı aidiyetleri reddetmeden ve yok etmeden sağlanabilir. Bu nedenle, ötekinin anlattıklarını dinleyen dikkatli ve empatik bir kültürlerarası anlayış toplumsal barış için vazgeçilmez bir unsurdur (Goyal vd., 2017). Ötekini anlamak; içinde yaşadığımız toplumdan, aileden, eğitim sisteminden değerler sistemden edindiğimiz normatif bilgiyi geçici olarak bir kenara koymayı gerektirir. Ötekini anlamak bilinçli ve karmaşık bir

okuma yapılabilen insanların başarabildiği bir beceridir. Ötekini anlamının ön koşulu ise tanıma çalışmasıdır. Geliştirilen “Ötekine Karşı Duygusal Mesafe” ölçeğinin bu tanıma çabalarına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Okullarda ve sosyal çevrede yapılacak araştırmalarda, insanların öteki ile arasına koyduğu mesafeyi bilmek, bu konuda yapılması gereken çalışmalar için bilgi sağlayacaktır.

Amaç

Çalışmanın amacı, özellikle sosyal psikoloji araştırmalarında; farklı kültür, alt kültür, sosyo-ekonomik sınıf, yaşam tarzı, dini inanç, siyasi görüş, cinsel tercih gibi farklılıklar konusunda bireylerin aralarındaki duygusal mesafeyi belirleyecek bir ölçme aracı geliştirmektir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya dört üniversiteden 1101 öğrenci gönüllülük ilkesine göre katılmışlardır. Bu üniversiteler; Necmettin Erbakan % 18,2, Aksaray, %9,1, Muğla 6,2 ve Manas % 66,5 üniversitesidir. Çalışma grubundaki üniversite öğrencilerinin yaş, sınıf, fakülte ve bölümleri ile ilgili bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Çalışma grubunu %61,5’i kadın (n=677) ve %38,5’ü erkek (n=424) olmak üzere toplam 1101 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların %33,4’ü (n=368) Türkiye vatandaşı, %58,2’si (n=641) Kırgızistan vatandaşı, %3,5’i (n=39) Rus vatandaşı ve %4,8’i (n=53) Kazakistan vatandaşıdır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Betimsel Özellikleri

	f	%		f	%
<i>Cinsiyet</i>			<i>Bölüm</i>		
Kadın	677	61,5	Mühendislik	137	12,4
Erkek	424	38,5	Tıp-Ecz. Diş	96	8,7
<i>Vatandaşlık</i>			İşletme-İktisat	202	18,3
Türkiye	368	33,4	F. K. B. Mat.	64	5,8
Kırgızistan	641	58,2	Din Bilimleri	30	2,7
Rus	39	3,5	Öğretmenlik	68	6,2
Kazakistan	53	4,8	Psikoloji-PDR	145	12,3
<i>Yaş</i>			H.İliş.-Turizm	122	11,1
18 ve küçük	67	6,1	Yab.Dil-Müter	122	11,1
19-21 yaş	490	44,5	Tarih-Dili-sos	82	7,4
22-24 yaş	396	36,0	Hukuk	43	3,9
25 yaş +	148	13,4	<i>Fakülte</i>		
<i>Sınıf</i>			Fen Edebiyat	159	14,4
Hazırlık	71	6,4	Tıp-Diş-Ecz.	98	8,9
1. Sınıf	181	16,4	Edebiyat	286	26,0
2. Sınıf	323	29,3	İktisat-İşletme	387	35,1
3. Sınıf	254	23,1	Eğitim Fakültesi	145	13,2
4. Sınıf	164	14,9	İlahiyat	26	2,4
5-6. Sınıf	108	9,8			

Veri Toplama Aracı

Geliştirme çalışması yapılan ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğine yapı geçerliği ile ilgili bir kanıt elde etmek amacıyla evrensellik-farklılık yönelimi ölçeği kullanılmıştır. Fuertes ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu (M-GEFYÖ-K), Çivitci (2014) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek kapsamında Farklılıklarla Etkileşim, Göreliliğe Değer Verme ve Farklılıklarla Rahat Hissetme olmak üzere üç alt boyut yer almaktadır. Ölçeğin Türkçe formunun yapı geçerliği kapsamında yapılan açıklayıcı faktör

analizi sonucunda üç boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen yapının doğruluğunun test edilmesi için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri RMSEA = .055, GFI = .94, AGFI = .92, CFI = .96, NFI = .93 ve NNFI = .95 olarak bulunmuştur. Faktör yükleri .35 ile .80 arasında olan ölçek maddelerinin açıkladığı toplam varyans %45.54'dür. M-GEFYÖ-K'nun güvenilirlik çalışması kapsamında Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları; Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği için .68, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için .57, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği için .71 ve toplam puan için .75; olarak bulunmuştur (Çivitci, 2014). Bu çalışma kapsamında elde edilen Cronbach Alfa katsayıları ise Farklılıklarla Etkileşim alt ölçeği için .73, Göreliliğe Değer Verme alt ölçeği için .62, Farklılıklarla Rahat Hissetme alt ölçeği için .75 ve toplam puan için .80'dir.

Analiz Yöntemleri

Yapı geçerliğini ortaya çıkarmak için Açıklayıcı ve Doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Veriler çoklu normal dağılım göstermediği için roboot kestirim yöntemlerinden asimtotik kovaryans matrisine dayalı maksimum likelihood kestirimi yapılmıştır. Ayrıca geliştirilen ölçeğin geçerliği ile ilişkili ayrı bir kanıt sunabilmek için Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeğinden elde edilen puanlar ile ilişkisi incelenmiştir. İlişkinin incelenmesinde veriler normal dağılım gösterdiğinden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Her iki ölçekten elde edilen puanların güvenilirliği hakkında bilgi vermek amacıyla Cronbach alfa ve McDonald Omega değerleri hesaplanmıştır.

2. İşlem

Süreç 1. Ölçeğin Kurgulanması

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinin geliştirilmesi fikri, çok kültürlü ortamlarda yapılan gözlemlerden ortaya çıkmıştır. Sekiz ayrı kültürden öğrencinin öğrenim gördüğü Kırgızistan Türkiye Manas üniversitesindeki 345 öğrenciye 10 maddeden oluşan ve yarı yapılandırılmış bir soru listesi verilmiştir. Bu sorular farklı inanç, ideoloji, yaşam biçimi, cinsel tercihi olan insanlara karşı ne hissedecekleri ve bu tür insanlara karşı tutum ve davranışlarının ne olacağı sorulmuştur. Alınan cevaplar dikkatli bir şekilde sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir. Bu analizde, farklı kültürden gelen öğrencilerin ötekilere karşı her ortamda aynı şeyler hissetmedikleri saptanmış ve 4 ayrı ortama göre duygularının değiştiği görülmüştür. Böylece ölçeğin 4 ayrı ortama ilgili yapısı oluşturulmuştur. Öğrencilerden alınan cevaplarda yer alan duygular da tespit edilmiş ve olumlu ve olumsuz duygular olarak sınıflandırılmıştır. İlk tespitite 7 olumlu ve 7 olumsuz duygunun cevaplarda sıklıkla yer aldığı görülmüştür. Saptanan 7 olumlu ve 7 olumsuz duygu 460 kişiden oluşan bir örneklem grubuna "bu duyguların hangisi diğerinden daha güçlüdür ve insanı daha fazla etkiler" sorusu ile birlikte sorulmuştur. Alınan cevaplar analiz edilerek 4 olumlu ve dört olumsuz duygu saptanmış ve her bir senaryonun altına yerleştirilmiştir.

Süreç 2: Ölçeğin Yapısının Oluşturulması

Veri toplamak amacıyla kullanılan ve araştırmacı tarafından geliştirilen Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği dört farklı senaryo ve her bir senaryoya ait sekiz ayrı duygu içermektedir. Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği, insanların farklı inanç, düşünce, yaşam tarzı, cinsel yönelim, siyasi düşünce gibi konularda diğer insanlara olan duygusal mesafesini dört ayrı ortamda belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçekte dört farklı ortam, dört ayrı senaryo ile temsil edilmiştir. İlk senaryo uzak mesafedeki ötekine karşı duygusal mesafeyi; ikinci senaryo, kamusal alan içinde ötekine karşı duygusal mesafeyi; üçüncü senaryo, çalışma ve iş hayatında ötekine karşı duygu-

sal mesafeyi ve dördüncü senaryo, özel alan içinde ötekine karşı duygusal mesafeyi ölçmektedir. Her bir senaryonun altında dördü olumlu, dört olumsuz duygu durumu verilmiştir. Katılımcılardan beklenen her senaryoyu okuduktan sonra, sekiz duygu durumunu ne ölçüde hissedeceklerini 1 ile 9 arasında puanlamalarıdır. Her senaryonun altında yer alan 8 duygudan ilk dördü olumlu, sonraki dördü olumsuz duygular içermektedir. Toplam puanlar hesaplanırken olumsuz duygular tersten kodlanmıştır.

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinde 4 senaryo altında yer alan toplam 32 duygu durumuna katılımcı tarafından verilen puanların toplamı, bireyin ötekine karşı genel duygusal mesafesini göstermektedir. Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinde 4 senaryo altında yer alan toplam 32 duygu durumundan 16 olumlu duygudan aldığı puan, ötekine karşı Duygusal Yakınlığı; 16 olumsuz duygudan aldığı puan ötekine karşı Duygusal Uzaklığı göstermektedir.

Bununla birlikte dört ayrı senaryo, kendi içinde ayrı ayrı da puanlanabilmektedir. Bu durumda; birinci senaryonun ölçtüğü “uzak mesafedeki ötekine karşı duygusal mesafe” puanı bu senaryonun altındaki 8 duygu durumu puanlarıyla; ikinci senaryonun ölçtüğü “kamusal alanda ötekine karşı duygusal mesafe” puanı bu senaryonun altındaki 8 duygu durumu puanlarıyla, üçüncü senaryonun ölçtüğü “çalışma ve iş alanında ötekine karşı duygusal mesafe” puanı, bu senaryonun altındaki 8 duygu durumu puanlarıyla ve dördüncü senaryonun ölçtüğü “özel alanda ötekine karşı duygusal” mesafe puanı da bu senaryonun altındaki 8 duygu durumu puanlarıyla saptanabilmektedir. Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği Ek 1’de verilmiştir.

Süreç 3: Ölçeğin sınanmak amacıyla uygulanması

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği 1101 kişilik bir örneklem grubuna, Budistlere karşı duygusal mesafeyi ölçecek şekilde (öteki olarak Budist verilerek) uygulanmıştır.

3. Bulgular

Ölçek geliştirme analizine geçmeden önce analiz şartlarını kontrol edilmiştir. Bu amaçla, verideki kayıp değer incelemesi yapıldıktan sonra eldeki veriler üzerinden tek yönlü uç değer hesaplaması yapılmıştır. Tek yönlü uç değer, veriler için olağan olmayan değerlerdir ve eğer analiz başında hesaplanarak gerekli önlemler alınmazsa analiz sonuçları yanıltıcı olabilir. Tek yönlü uç değerler veri toplama aracındaki her bir madde için tek tek hesaplanmıştır. Madde puanları öncelikle standart puanlara dönüştürmüş sonrasında -3,+3 aralığının dışında olan veriler incelenmiştir. Buna göre yapılan uç değer hesaplaması sonucunda 28 adet uç değer analize dahil edilmemiştir. Açımlayıcı faktör analizi katılımcı sayısının soru sayısının en az 5 katı kadar olmasını gerektirir. Bu çalışmada katılımcı sayısının 1101 olması bu şartı sağlamaktadır. Örneklem sayısının faktör analizine uygunluğu Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ile verilerin çok değişkenli normallik şartı ise Barlett Testi ile incelenmiştir. KMO’nun 0.60’dan yüksek çıkması ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk; 2007). Aksi takdirde analize devam edilemeyecektir. Faktör analizine başlarken verilerin uygunluğunu test etmek amacıyla yapılan Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı değeri 0,923, Bartlett’s değeri ise 16393,160 ($p<.000$) olarak çıkması verilerin AFA ya uygun olduğunu göstermektedir.

Alan yazında, bir maddenin faktör yük değeri için asgari büyüklüğün .32 olması yönünde yaygın bir görüş vardır (Çokluk, 2010; Hooper vd., 2008). Buradan hareketle belirlenen kesme noktası .32’dir. Faktör yük değeri .32 altında olan ve binişik olarak birden fazla faktörde yer alan soru saptanmamıştır. Toplamda 32 maddelik varyansın %41,08’sini açıklayan bir yapı elde edilmiştir.

3.1. Ölçeğin İki Faktörlü Yapısına İlişkin Bulgular

Ölçeğin, ötekine karşı duygusal yakınlık ve ötekine karşı duygusal uzaklık olarak isimlendirilen iki boyutlu yapısına ilişkin değerler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Maddelerin İki Faktöre Dağılımı

Boyut 1:		Boyut 2:	
Ötekine Karşı Duygusal Uzaklık		Ötekine Karşı Duygusal Yakınlık	
Maddeler		Maddeler	
23	.859	17	.850
24	.839	20	.830
15	.521	9	.831
16	.731	12	.818
31	.810	25	.814
14	.852	4	.790
32	.792	28	.789
8	.786	19	.773
22	.786	27	.760
13	.752	11	.758
30	.751	1	.731
29	.750	3	.680
7	.734	2	.532
21	.713	18	.520
5	.681	10	.595
6	.681	26	.554

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinin iki boyutlu yapısında boyut isimlendirilmesinde olumlu ve olumsuz duygu ifadelerinin farklı boyutlarda toplanmasında yola çıkılmıştır. Birinci faktörde bulunan maddeler, ötekine karşı olumsuz duygularla ilgili olduğu için bu boyuta; “ötekine karşı duygusal uzaklık” adı verilmiştir. Duygusal uzaklık, öteki ile bireyin kendi arasına koyduğu duygusal mesafeyi ifade etmektedir. Bu boyuttan alınacak yüksek puanlar duygusal uzaklığın fazlalığını göstermektedir. Bu boyuta ait 16 maddenin faktör yükleri .84 ile .66 arasında değişmektedir. İkinci faktörde bulunan maddeler, ötekine karşı olumlu duygularla ilgili olduğu için bu boyuta; “ötekine karşı duygusal yakınlık” adı verilmiştir. Duygusal yakınlık, öteki ile bireyin kendi arasına koyduğu duygusal mesafenin az olduğuna, ötekini varlığını kabul düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu boyuttan alınacak yüksek puanlar duygusal yakınlığı ve ötekini kabul düzeyini göstermektedir. Bu boyuta ait 7 maddenin faktör yükleri .82 ile .48 arasında değişmektedir.

Tablo:3 İki Boyutlu Yapıya İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

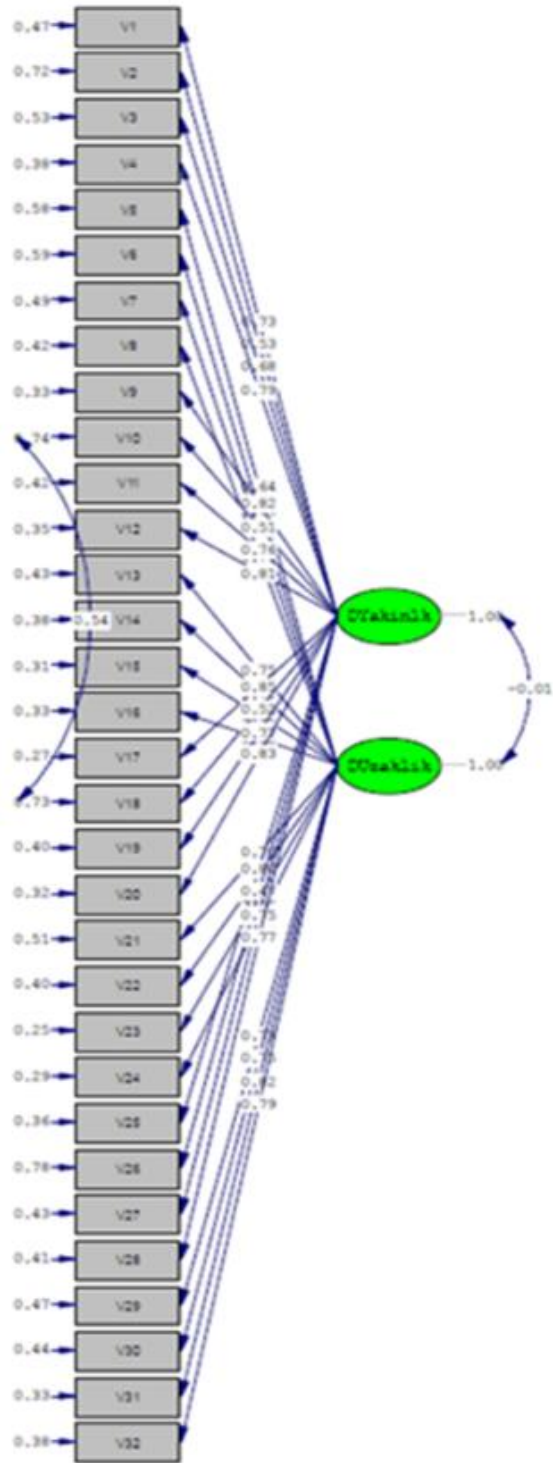
İndex	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu	Sonuç
χ^2/sd	0-3	3-5	4,62	İyi uyum
RMSEA	.00 ≤ RMSEA ≤ .05	.05 ≤ RMSEA ≤ .10	.10	İyi uyum
CFI	.95 ≤ CFI ≤ 1.00	.90 ≤ CFI ≤ .95	.93	İyi uyum
NNFI	.95 ≤ NNFI (TLI) ≤ 1.00	.90 ≤ NNFI (TLI) ≤ .95	.93	İyi uyum
NFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI ≤ .94	.92	İyi uyum
SRMR	.00 ≤ SRMR ≤ .05	.05 ≤ SRMR ≤ .08	.11	Zayıf uyum

DFA’da öncelikle incelenmesi gereken uyumluluk indeksi Ki-kare (X^2) uyum istatistiğidir. *Ki-kare*’nin serbestlik derecesine olan oranının 3’ün altında olması mükemmel uyuma, 5 ve altında olması iyi uyuma işaret eder (Kline, 2005). Bu oran 4,62 olarak bulunmuştur ve iyi uyumu göstermektedir.

RMSEA; hata karelerinin ortalamasının karekökü olup, modelin anlamlı olabilmesi için 0,05’den küçük olduğunda mükemmel uyum, .10’dan küçük olduğunda ise iyi uyum olduğunu söyler (Steiger, 1990). RMSEA değeri .10 olarak bulunmuştur ve iyi uyum göstermektedir. CFI; model tarafından tahmin edilen kovaryans matrisi ile sıfır hipotezli modelin kovaryans matrisini karşılaştıran bir uyum indeksidir (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). CFI 0 ile 1 arasında değişen değerler alır. 0.95 ile 1 arasında CFI değerine sahip bir modelin iyi uyum içinde olduğu, 0.90 ile 0.95 arasında CFI değerine sahip bir modelin kabul edilebilir uyum içinde olduğu söylenebilir (Hu ve Bentler, 1999). Araştırmanın 0.93 bulunan CFI değeri iyi uyumu gösterir. CFI indeksi günümüzde yapısal eşitlik modellerinde en yaygın olarak kullanılan uyum indeksidir (Fan Vd., 1999). NFI; normlaştırılmış uyum indeksi olup, CFI’ya alternatif olarak Bentler ve Bonett (1980) tarafından geliştirilmiştir. Bu indeks varsayılan modelin temel ya da sıfır hipoteziyle olan uygunluğunu araştırır. NFI değeri 0,92 olarak elde edilmiştir ve iyi uyum olduğunu gösterir. Ayrıca normlaştırılmamış uyum indeksi olan NNFI değeri ise 0,93 olarak bulunmuştur ve bu değer iyi uyumu gösterir (Şehribanoğlu, 2005). SRMR; standartlaştırılmış ortalama hataların kareköküdür. SRMR değeri 0’a yaklaştıkça modelin uyum iyiliği artar. Model, 0.05’ten düşük bir SRMR değeri almışsa iyi uyum, 0.05 ile 0.08 arasında bir SRMR değeri almışsa kabul edilebilir uyum içerisindedir (Hu vd., 1999). Araştırmada bulunan 0.11’lik değer zayıf uyumu göstermektedir.

Uyum indeksleri genel olarak değerlendirildiğinde sadece SRMR indeksine göre model veriye zayıf uyum gösterirken, χ^2/sd , CFI, NFI, NNFI ve RMSEA değerleri açısından model veriye iyi uyum göstermektedir. Hesaplanan bütün değerlere bir bütün olarak bakıldığında modelin veriye iyi uyum gösterdiği söylenebilir. Diğer bir ifade ile model doğrulanmış ve yapı geçerliliği sağlanmıştır.

Chi-Square=2134.80, df=462, p-value=0.00000, RMSEA=0.102

Şekil 1: İki Boyutlu Ölçme Modeli

Güvenirlilik Bulguları

Ölçeğin iki boyutlu yapısına ilişkin güvenirlik kanıtı için Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır. Buna göre Cronbach Alfa değeri, Duygusal Yakınlık alt boyutu için .957, Duygusal uzaklık boyutu için .945 ve ölçeğin tamamı için .925 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

3.2. Ölçeğin Dört Faktörlü Yapısına İlişkin Bulgular

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinde, dört boyutlu yapı puanlanırken, her boyutun altındaki olumsuz duygular tersinden puanlanır. Böylece, her boyuttan alınan yüksek puanlar, duygusal mesafenin az olduğu, başka bir ifade ile, bireyin ötekine yakın olduğu anlamını taşır. Ölçeğin dört ayrı senaryo ile temsil edilen 4 boyutlu yapısına ilişkin değerler Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4: ÖKDM Ölçeğinde Maddelerin Dört Faktöre Dağılımı

Maddeler	Boyut 1: Uzak Alan		Boyut 2: Kamusal Alan		Boyut 3: İş Hayatı Alanı		Boyut 4: Özel Alan
	Alan	Maddeler	Alan	Maddeler	Alanı	Maddeler	
M5	.83	M9	.84	M23	.87	M26	.88
M8	.83	M12	.84	M24	.86	M27	.86
M7	.81	M13	.83	M22	.84	M31	.84
M2	.80	M11	.81	M21	.76	M28	.83
M4	.73	M16	.80	M19	.75	M32	.83
M3	.72	M15	.78	M20	.74	M30	.82
M1	.63	M10	.64	M18	.65	M29	.74
M6	.63	M14	.61	M17	.61	M25	.71

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinin dört boyutlu yapısının boyut isimlendirilmesinde ölçekte verilen senaryoların farklı boyutlarda toplanmasında yola çıkılmıştır. Birinci faktörde bulunan maddeler, uzaktaki ötekine karşı duygularla ilgili olduğu için bu boyuta; “uzaktaki ötekine karşı duygusal mesafe (UÖKDM)” adı verilmiştir. UÖKDM, bireyin fiziksel olarak aynı mekanı paylaşmadığı öteki ile kendi arasına koyduğu duygusal mesafeyi ifade etmektedir. Bu boyuttan alınacak yüksek puanlar uzaktaki ötekine karşı duygusal mesafenin azlığını göstermektedir. Bu boyuta ait 8 maddenin faktör yükleri .83 ile .63 arasında değişmektedir.

İkinci faktörde bulunan maddeler, kamusal alandaki ötekine karşı duygularla ilgili olduğu için bu boyuta; “Kamusal alanda ötekine karşı duygusal mesafe (KAÖKDM)” adı verilmiştir. KAÖKDM, bireyin fiziksel olarak kamusal alanda (park, otobüs, konser salonu vb) mekanı paylaştığı öteki ile kendi arasına koyduğu duygusal mesafeyi ifade etmektedir. Bu boyuttan alınacak yüksek puanlar kamusal alanda ötekine karşı duygusal mesafenin azlığını göstermektedir. Bu boyuta ait 8 maddenin faktör yükleri .84 ile .61 arasında değişmektedir.

Üçüncü faktörde bulunan maddeler, İş hayatı alandaki ötekine karşı duygularla ilgili olduğu için bu boyuta; “İş hayatı alanında ötekine karşı duygusal mesafe (İHÖKDM)” adı verilmiştir. İHÖKDM, bireyin fiziksel olarak iş hayatında (mesleki toplantı, iş yemeği, ekip çalışması) mekanı paylaştığı öteki ile kendi arasına koyduğu duygusal mesafeyi ifade etmektedir. Bu boyuttan alınacak yüksek puanlar iş hayatı alanda ötekine karşı duygusal mesafenin azlığını göstermektedir. Bu boyuta ait 8 maddenin faktör yükleri .87 ile .61 arasında değişmektedir.

Dördüncü faktörde bulunan maddeler, özel alandaki ötekine karşı duygularla ilgili olduğu için bu boyuta; “Özel alanında ötekine karşı duygusal mesafe (ÖAÖKDM)” adı verilmiştir. ÖAÖKDM, bireyin kendisine ait özel alanında (evi, bahçesi, otomobili, ofisi) bulunan öteki ile

kendi arasına koyduğu duygusal mesafeyi ifade etmektedir. Bu boyuttan alınacak yüksek puanlar özel alanda ötekine karşı duygusal mesafenin azlığını göstermektedir. Bu boyuta ait 8 madenin faktör yükleri .88 ile .71 arasında değişmektedir.

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinin dört boyutlu yapısını incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi yapılırken uyum indeksi değerleri, faktör yük değerleri ve hata varyansları incelenerek model veri uyumu değerlendirilmiştir. Uyum indeksi değerleri, faktör yük değerleri (max-min) ve hata varyansı (max-min) değerleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: Dört Boyutlu Yapıya İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

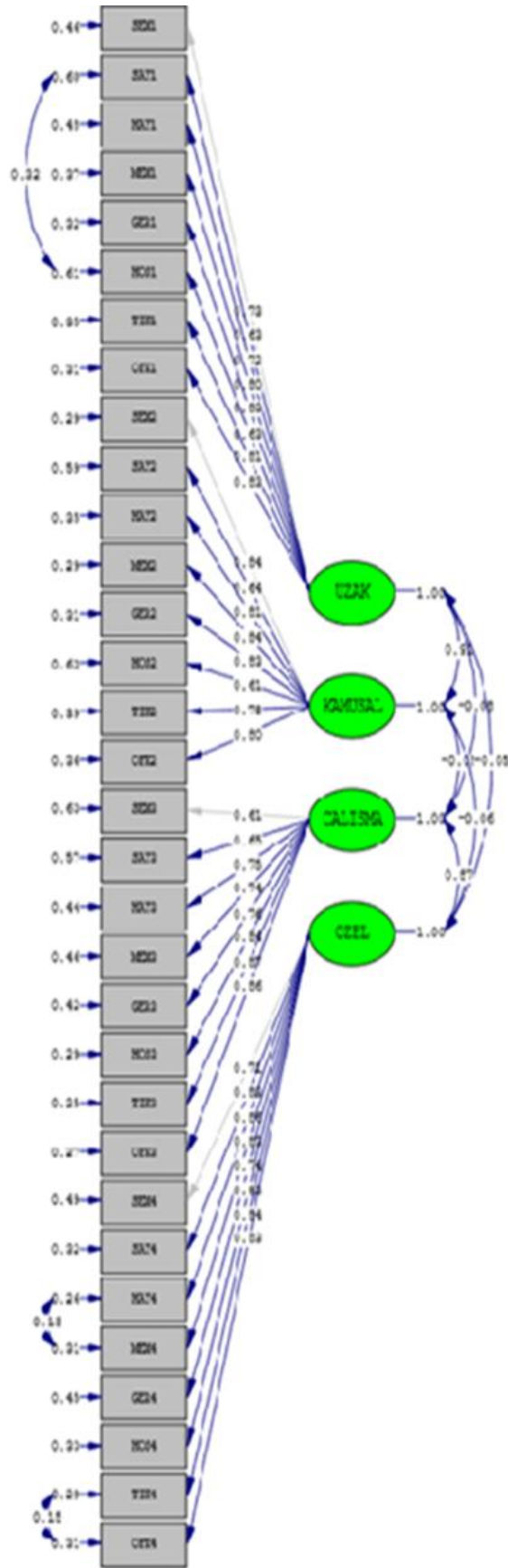
İndex	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu	Sonuç
χ^2 / sd	0-3	3-5		
RMSEA	.00 ≤ RMSEA ≤ .05	.05 ≤ RMSEA ≤ .10	3,67	İyi Uyum
CFI	.95 ≤ CFI ≤ 1.00	.90 ≤ CFI ≤ .95	.012	Mükemmel uyum
NNFI	.95 ≤ NNFI (TLI) ≤ 1.00	.90 ≤ NNFI (TLI) ≤ .95	.94	İyi uyum
NFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI ≤ .94	.93	İyi uyum
SRMR	.00 ≤ SRMR ≤ .05	.05 ≤ SRMR ≤ .08	.90	İyi uyum
			.09	Zayıf uyum

Tablo incelendiğinde; Ki-kare (X^2) uyum istatistiğinin serbestlik derecesine olan oranı 3.67’dir ve bu durum iyi uyumu göstermektedir. Hata karelerinin ortalamasının karekökü alınarak hesaplanan RMSEA, .012 olduğundan bu değer açısından modelin mükemmel uyum gösterdiği söylenebilir. Model tarafından tahmin edilen kovaryans matrisi ile sıfır hipotezli modelin kovaryans matrisini karşılaştırılmasından elde edilen uyum indeksi CFI .94 olarak hesaplanmıştır ve modelin kabul edilebilir uyum içinde olduğu söylenebilir. Normlaştırılmış uyum indeksi NFI değeri .90 olarak elde edilmiştir ve bu değer açısından da model iyi uyum göstermektedir. Tüm bunların yanında, normlaştırılmamış uyum indeksi olan NNFI değeri ise 0,93 olarak bulunmuştur ve iyi uyum olduğunu göstermektedir. Standartlaştırılmış ortalama hataların karekökü olan SRMR değeri .90 hesaplanmıştır. Bu değer, 0.05 ile 0.08 arasında olması kabul edilebilir uyumu göstermektedir. Araştırmada bulunan .90’lik değer SRMR açısından zayıf uyuma işaret etmektedir.

Uyum indeksleri genel olarak değerlendirildiğinde sadece SRMR indeksine göre model veriye zayıf uyum gösterirken iken, χ^2/sd , CFI, NFI, NNFI ve RMSEA değerleri açısından model veriye iyi uyum göstermiştir. Bu bulgulara bakarak, modelin doğrulandığı ve yapı geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir. Analiz sonucunda elde edilen ölçme modeli Şekil 2’de gösterilmiştir.

Güvenirlilik Bulguları

Ölçeğin dört boyutlu yapısına ilişkin güvenirlilik kanıtı için Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır. Buna göre Cronbach Alfa değeri, uzaktaki ötekine ilişkin duygusal mesafe (UÖKDM) boyutu için .83 kamusal alanda ötekine karşı duygusal mesafe (KAÖKDM) boyutu için .87; iş hayatı alanında ötekine karşı duygusal mesafe (İŞÖKDM) boyutu için .91 ve özel alanda ötekine karşı duygusal mesafe (ÖAÖKDM) boyutu için .93 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin dört boyutlu yapısının güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Chi-Square=1670.37, df=455, P-value=0.00000, RMSEA= 0.012

Şekil 2: Dört Boyutlu Yapıya İlişkin Ölçme Modeli

3.3. Uyum Geçerliği Bulguları

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinin uyum geçerliği ile ilgili diğer bir kanıt elde etmek amacıyla evrensellik-farklılık yönelimi ile arasında ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Fuertes ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen ve Çivitci (2014) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçeğin Farklılıklarla Etkileşim, Görelige Değer Verme ve Farklılıklarla Rahat Hissetme olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Her bir alt boyutta beş madde yer almaktadır.

Ötekine karşı duygusal mesafe puanları ile Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği arasındaki ilişkiler Pearson momentler korelasyon katsayısı ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 6'te verilmiştir.

Tablo 6: Ötekine Karşı Duygusal Mesafe ile Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Arasındaki İlişki

		Farklılıklarla Etkileşim	Görelige Değer Verme	Farklılıklarla Rahat Hissetme
Uzak Alan	r	0,279*	0,191*	0,305*
	p	0,000	0,000	0,000
Kamusal Alan	r	0,306*	0,231*	0,383*
	p	0,000	0,000	0,000
Çalışma Alanı	r	0,307*	0,218*	0,355*
	p	0,000	0,000	0,000
Özel Alan	r	0,318*	0,304*	0,109*
	p	0,000	0,000	0,000
Duygusal Yakınlık	r	0,354*	0,044	0,443*
	p	0,000	0,149	0,000
Duygusal Uzaklık	r	0,117*	0,704*	0,130*
	p	0,000	0,000	0,000

*p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde Evrensellik-Farklılık Ölçeği Farklılıklarla Etkileşim alt boyutu Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği, Kamusal Alan, Çalışma Alanı, Özel Alan ve Duygusala Yakınlık alt boyutları ile pozitif yönlü orta düzeyde istatistiksel olarak anlamlı ilişki gösterirken Uzak Alan ve Duygusal Uzaklık alt boyutları ile pozitif yönlü düşük düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermektedir. Evrensellik-Farklılık Ölçeği Görelige Değer Verme alt boyutu ise Özel Alan ile orta düzeyde ve Duygusal Yakınlık ile yüksek düzeyde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı yakınlık göstermektedir. Görelige Değer Verme ile Uzak Alan, Kamusal Alan ve Çalışma Alanı arasında ise orta düzeyde pozitif düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Evrensellik-Farklılık Ölçeği Farklılıklarla Rahat Hissetme alt boyutu ise Uzak Alan, Kamusal Alan, Çalışma Alanı ve Duygusal Yakınlık ile orta düzeyde, pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gösterirken, Özel Alan ve Duygusal Uzaklık arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Genel olarak bakıldığında Evrensellik-Farklılık Ölçeği alt boyutları ile Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği alt boyutları arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum ötekine karşı duygusal mesafe ölçeğinin, farklı kültür, din, ideoloji, yaşam tarzı, cinsel tercih gibi konularda bireylerin aralarına koyduğu duygusal mesafeyi ölçebilecek yapıya sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4. Tartışma

Ötekileştirme, grup kimliklerini temel alan tüm insani farklılıkların herhangi birindeki marjinalliği ve kalıcı eşitsizliği yaratan bir dizi dinamik, süreç ve yapı olarak tanımlanır. Ötekileştirme, din, cinsiyet, etnik köken, sosyo-ekonomik durum, engellilik, yaşlılık, cinsiyet, cinsel tercih ve cilt rengi ile ilgili olabilir. Ancak bunlarla da sınırlı değildir. Bazen bir spor takımı taraftarlığı ya da giyim tarzıyla da ilgili olabilir. Ötekileştirmenin kapsamı ne kadar farklı olsa da altında yatan dinamikler benzerlik gösterir. “Ötekileştirme”, öğrenilmiştir. Küçük çocuğa ebeveynleri tarafından söylenen “-Onunla arkadaşlık etmeni istemiyorum, çünkü onun ailesi...” diye başlayan cümlelerin oluşturduğu şartlanmalarla başlar. Çocukların bilişsel yapılarında “ötekine karşı kızgınlık ya da “ötekilerden korkma” şemalarının oluşmasıyla devam eden süreç, zamanla grup kimlikleri temelinde önyargının bir ifadesi haline dönüşür. Zaman içinde de adaletsizliğe, marjinalliğe ve çatışmaya uzanan bir yapı halini alır.

Yirmi birinci yüzyılın problemi “ötekileştirme” problemidir. Neredeyse tüm küresel, ulusal ve bölgesel çatışmalar, grup temelli ya da bireysel düzeyde ötekileştirme ile ilgilidir. Komşuya, iş arkadaşına, bir spor takımını taraftarına, farklı dini ya da ideolojik görüş sahibi olana tahammülsüzlük hem toplumsal hem de bireysel sorunların önemli bir bölümünü oluşturur. “Öteki kim? Ne tür özelliklere sahip? Bizim gibi olmak zorunda mı?” benzeri soruları sormak yerine, aradaki mesafeyi artırmak genellikle tercih edilen bir yol olarak görünmektedir. Bazen mesafe koymakla yetinilmeyip, kendi sahip olduğu anlayış, düşünce ve yaşam tarzına karşı ötekini bir tehdit olarak kabul ediliyor. Bu tehdit olarak kabul edilmiş ise psikolojik ya da fiziksel bir çatışmaya uzanan yolun başlangıcı oluyor. Özellikle grup temelli ötekileştirmenin küresel ölçekli sonuçlarını görmek için son günlerin gazete manşetlerine bakmak bile yeterli olabilir.

Kendimize benzetme çabasını ya da yok etmeyi amaçlamak yerine, farkı tanımak ve farklılıklarla yaşamayı öğrenmek bizi insan yapar. Farklılığın dinamizmi ve sinerjisi, toplumsal ve ekonomik kalkınmayı destekler. Kendi aidiyetimize sahip çıkarak ve onunla gurur duyarak, aynı zamanda diğer aidiyetlerin var olma hakkının en az bizimki kadar olduğunu kabul etmek, bizi uygar yapar. Kendi aidiyetlerimiz ile ilgili varoluşsal kaygılar yaşayabiliriz. Bu kaygılar doğru bilgi sahibi olup ötekini tanıdıkça azalacak ve yerini empati ve kolektif dayanışmaya bırakacaktır.

5. Sonuç

Günümüz insanının her zamankinden daha çok hoşgörüyü, empatiyi, kaynaşmaya ve adalete ihtiyacı vardır. Çünkü günümüz insanı her zamankinden daha fazla birbirini yok etme araçlarına sahiptir. İhtiyacımız olan hoşgörünün, empatinin, kaynaşma ve adaletin önkoşulu ise doğru ve güvenilir bilgi sahibi olmaktır. Bu bilgiyi güvenilir, objektif ve anlaşılır şekilde araştırmak, elde etmek ve yaymak görevi ise bilim insanlarına düşmektedir. Öteki ve Ötekileştirme ile ilgili, bilimsel etiğe ve yönteme bağlı kalınarak yapılacak pek çok araştırma konusu mevcuttur. Geliştirilen “Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği”nin bu tür çalışmalara belli bir düzeyde faydalı olacağını umuyoruz.

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği, iki ve dört boyutlu yapısı ile yeterli geçerlik ve güvenilirlik özelliklerine sahip bir ölçme aracıdır. ÖKDM ölçeği, özellikle sosyal psikoloji alanında, bireylerin kendilerinden farklı olan ötekilere karşı tavır, tutum ve mesafelerini ölçme amacını taşıyan araştırmalarda kullanılabilir.

Sınırlılıklar

Ötekine karşı duygusal mesafe ölçeği, 18 yaş ve üstünde bireylerden elde edilen verilerle geliştirilmiştir. 18 yaşın altındaki bireylere uygulanabileceğine ilişkin herhangi bir kanıt bulunmamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesine “Budizme” karşı duygusal mesafe ölçülmüştür. Farklı “öteki”

çalışmaları ile elde edilecek sonuçlar geri bildirim olarak alındığında ölçek daha evrensel bir niteliğe kavuşacaktır.

Öneriler

Ölçeğin değişik kültürlere ait örneklem gruplarında, farklı “öteki”lerden elde edilecek bulgular ile sınanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Altıntaş, İ. N. ve Kozaner, Ç. (2016). Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Adaylarının Aktif Vatandaşlık Değerleri Açısından Karşılaştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 34, s. 505-518
- Baak, M. (2018). Racism and Othering for South Sudanese heritage students in Australian schools: is inclusion possible?, *International Journal of Inclusive Education*, DOI:10.1080/13603116.2018.1426052
- Baddeley, A. A. (2016). Others like Me? Growing up with the self and ‘otherness’ in a special school context, reflecting on the past and thinking of the future. *Disability and the Family*, Volume 1: Issues 3&4 DOI: 10.17774/CDJ1.42016.6.20575874
- Batson, C. D. (1991). *The altruism question: Toward a social-psychological answer*. Hillsdale, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Brewer, M. B. (2001). Ingroup identification and intergroup conflict: When does ingroup love become outgroup hate? In R. D. Ashmore, L. Jussim, & D. Wilder (Eds.), *Rutgers series on self and social identity; Vol. 3. Social identity, intergroup conflict, and conflict reduction* (pp. 17-41). New York, NY, US: Oxford University Press.
- Card D., Dustmann C., Preston I., 2005. *Understanding Attitudes to Immigration: The Migration and Minority Module of the First European Social Survey*. CDP Discussion Paper Series 03/05, Centre for Research and Analysis of Migration, University of London.
- Carroll, M. (2016). Othering and its guises. *Philosophy, Psychiatry, & Psychology*, Volume 23, 3/4, 253-256. 10.1353/ppp.2016.0026
- Çivitci, Nazmiye. (2014). Miville-Guzman Evrensellik-Farklılık Yönelimi Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçe'ye Uyarlanması, *Ege Eğitim Dergisi*, (15) 1: 96-111
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS Ve LISREL Uygulamaları* (1. Baskı). Ankara: PegemA Akademi Yayınevi.
- Dinas, E. ve Van Spanje, J. (2011). Crime Story: The Role of Crime And Immigration in The Anti-Immigration Vote. *Electoral Studies*, Volume 30, Issue 4, 658-671. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2011.06.010>
- Epstein, D., O'Flynn, S. ve Telford, D. (2002). "Othering" Education: Sexualities, Silences, and Schooling. *Review of Research in Education* Volume: 25 issue: 1, 127-179. <https://doi.org/10.3102/0091732X025001127>
- Fan, X., Thompson, B., and Wang, L. (1999), "Effects of Sample Size, Estimation Methods, and Model Specification on Structural Equation Modeling Fit Indexes," *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 56-83.

- Fuertes, J. N., Miville, M.L., Mohr, J., Sedlacek, W.E. ve Gretcher, D. (2000). Factor structure and short form of the Miville-Guzman Universality-Diversity Scale, *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 33, 157– 169.
- Garcia, M., Košutić, I. ve McDowell, T. (2015) Peace on Earth/War at Home: The Role of Emotion Regulation in Social Justice Work, *Journal of Feminist Family Therapy*, 27:1, 1-20, DOI: 10.1080/08952833.2015.1005945
- Goyal, S. and Kaur, N. (2017). Cultural Empathy and International Adjustment: A Study of Professional Indian Expatriates. *International Journal of Engineering Technology Science and Research IJETS* Volume 4, Issue 12
- Günaydın, N. (2014). Hanıf Kureişî'nin Varoşların Buda'sı, Kara Plak Ve Kulağım Onun Kalbinde Adlı Başlıca Eserlerindeki İrsal Gerilimler ve Kimlik Çatışmaları Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 6, s. 254-263
- Hooper, D., Coughlan, J., Mullen, M. (2008), Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L.T. and Bentler, P.M. (1999), "Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives," *Structural Equation Modelling*, 6 (1), 1-55.
- Hunter, M. (2007), The Persistent Problem of Colorism: Skin Tone, Status, and Inequality. *Sociology Compass*, 1: 237-254. doi:10.1111/j.1751-9020.2007.00006.x
- Joffe, H. (2011). Othering of People and Phenomena. In *The Encyclopedia of Peace Psychology*, D. J. Christie (Ed.). doi:10.1002/9780470672532.wbepp184
- Kaya, N.T. ve Örsal, Ö. (2018). Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığı Davranışlarını Etkileyen Faktörler: Sistemik Derleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 67, s. 540-557
- Kline, R. B. (2005). *Principle and practice of structural equation modelling*. (Second Edition). New York: The Guilford Press.
- Kuehner, A. (2010). Dealing with Dilemmas of Difference - Ethical and Psychological Considerations of “Othering” and “Peer Dialogues” in the Research Encounter. *Migration Letters*, Issue No: 1, 69-78.
- Mary K. C. (2000). Othering: Toward an Understanding of Difference *Advances in Nursing Science*, Volume 22 - Issue 4, 16-31
- McLaren, P. (1994). White terror and oppositional agency. In D. T. Goldberg (Ed.), *Multiculturalism: a Critical Reader*. Oxford: Blackwell. Pp. 60
- Nevo, M.K. (2002). The Arena of Othering: A Life-Story Study with Women Living in Poverty and Social Marginality. *Qualitative Social Work* 1(3):303-318, DOI: 10.1177/1473325002001003642
- Nevo, M.K. and Sidi, M. (2012). Writing Against Othering. *Qualitative Inquiry*, Vol 18, Issue 4, pp. 299 – 309. <https://doi.org/10.1177/1077800411433546>
- Spivak G. C. (1985). The Rani of Sirmur: an essay in reading the archives. *History and Theory*, 24(3): 247-272

- Staszak, J.F. (2009). Other/Otherness. International Encyclopedia of Human Geography 43–47, <https://doi.org/10.1016/B978-008044910-4.00980-9>
- Steiger, J.H. (1990), Structural model evaluation and modification. Multivariate Behavioral Research, 25, 214-12.
- Şehribanoğlu, S. (2005). “Yapısal Eşitlik Modelleri ve Bir Uygulaması”, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı, Van.
- Şenşekerci, E. (2017). Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretmeni Adaylarının “Slav” Kavramı Hakkındaki Algı ve Görüşleri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 48, s. 90-110
- Vichiensing, M. (2018). Investigating ‘Othering’ in Sandra Cisneros’s The House on Mango Street. International Journal of Applied Linguistics and English Literature, v. 7, n. 2, p. 52-57, doi:<http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijalel.v.7n.2p.52>.

Ek 1: Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği

ÖTEKİNE KARŞI DUYGUSAL MESAFE ÖLÇEĞİ											
<p>AÇIKLAMA Değerli katılımcı. Aşağıda ..... ilişkin 4 adet senaryo (olay) yazılmıştır. Her senaryoyu dikkatlice okuduktan sonra, böyle bir durumda hissetmeniz muhtemel 8 duyguyu puanlamanız gerekmektedir. Hiçbir kimlik bilgisi istemiyoruz. Vereceğiniz cevapların "doğrusu", "yanlış" yoktur. Sizin görüş ve düşüncenizi samimi olarak yansıtmanız önemlidir. ( ) Bu araştırmaya katılmak istiyorum ( ) Bu araştırmaya katılmak istemiyorum</p>											
I. SENARYO (TELEVİZYON-SİNEMA)											
<p>LÜTFEN ÖNCE BU SENARYOYU OKUYUNUZ: Televizyonda (<i>BUDİST</i>)leri anlatan bir film ya da belgesel izlemek zorunda kaldınız. Aşağıdaki her bir duygu durumunu ne düzeyde hissederdiniz. Hissedeceğinizi düşündüğünüz her bir duygu durumuna 1 ile 9 arasında puan veriniz. Lütfen çok düşünmeyin ve içinizden gelen ilk seçeneği işaretleyin</p>		Duygu Durumu	Puanlama								
	1	Sempati	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2	Saygı	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	3	Hayranlık	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	4	Memnuniyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	5	<i>Gerginlik</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	6	<i>Hoşnutsuzluk</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	7	<i>Tiksinti</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	8	<i>Öfke</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
II. SENARYO (PARK)											
<p>LÜTFEN ÖNCE BU SENARYOYU OKUYUNUZ: Kendi Ülkenizde bir parkta çok sayıda (<i>BUDİST</i>) bulunduğunu gördünüz. Aşağıdaki her bir duygu durumunu ne düzeyde hissederdiniz. Hissedeceğinizi düşündüğünüz her bir duygu durumuna 1 ile 9 arasında puan veriniz. Lütfen çok düşünmeyin ve içinizden gelen ilk seçeneği işaretleyin</p>		Duygu Durumu	Puanlama								
	1	Sempati	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2	Saygı	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	3	Hayranlık	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	4	Memnuniyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	5	<i>Gerginlik</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	6	<i>Hoşnutsuzluk</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	7	<i>Tiksinti</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	8	<i>Öfke</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
III. SENARYO (İŞ TOPLANTISI)											
<p>LÜTFEN ÖNCE BU SENARYOYU OKUYUNUZ: Çalıştığınız şirket adına (Öğrenci iseniz; "öğrenci kulübü" adına) katıldığınız iş toplantısında,</p>		Duygu Durumu	Puanlama								
	1	Sempati	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2	Saygı	1	2	3	4	5	6	7	8	9

Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği

masada bulunanların bir kısmının (<i>BUDİST</i>) olduğunu gördünüz. Yandaki her bir duygu durumunu ne düzeyde hissedersiniz. Her duygunuza 1 ile 9 arasında puan veriniz	3	Hayranlık	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	4	Memnuniyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	5	<i>Gerginlik</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	6	<i>Hoşnutsuzluk</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	7	<i>Tiksinti</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	8	<i>Öfke</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
IV. SENARYO (EVİNİZ)											
LÜTFEN ÖNCE BU SENARYOYU OKUYUNUZ: Eve geldiğinizde çocuğunuzun (Öğrenci iseniz, babanızın) akşam yemeği için davet ettiği bir grup arkadaşının (<i>BUDİST</i>) olduğunu gördünüz. Onlarla birlikte kendi evinizde yemek yemek durumunda kaldığınızda aşağıdaki her bir duygu durumunu ne düzeyde hissedersiniz. Her duygunuza 1 ile 9 arasında puan veriniz		Duygu Durumu	Puanlama								
	1	Sempati	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	2	Saygı	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	3	Hayranlık	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	4	Memnuniyet	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	5	<i>Gerginlik</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	6	<i>Hoşnutsuzluk</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	7	<i>Tiksinti</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	<i>Öfke</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

Ek 2: Ölçeğin puanlama ve değerlendirme yönergesi

Dört senaryoda, (örnekte) "Budist" diye ifade edilen kelime, ölçeği kullanacak araştırmacının amacına göre; "Suriyeli", "Müslüman", "Amerikalı", "Katalan", "Homoseksüel", "Ateist", "Yaşlı", "Engelli" ... olarak değiştirilecektir.

Ötekine karşı duygusal Yakınlık puanı (ÖKDYP)	1+2+3+4+9+10+11+12+17+18+19+20+25+26+27+28 <i>Alınabilecek en yüksek puan: 144</i> <i>Alınabilecek en düşük puan: 16</i> Puanlar yükseldikçe ötekine karşı <i>duygusal mesafenin AZALDIĞINI</i> gösterir.
Ötekine karşı duygusal Uzaklık puanı (ÖKDUP)	5+6+7+8+13+14+15+16+21+22+23+24+29+30+31+32 <i>Alınabilecek en yüksek puan: 144</i> <i>Alınabilecek en düşük puan: 16</i> Puanlar yükseldikçe ötekine karşı <i>duygusal mesafenin ARTTIĞINI</i> gösterir.
Uzak Alandaki Ötekine Karşı Duygusal Mesafe	(1M+2M+3M+4M) - (5M+6M+7M+8M) <i>Alınabilecek en yüksek puan: 32</i>

Ötekine Karşı Duygusal Mesafe Ölçeği

	<p><i>Alınabilecek en düşük puan: 4</i></p> <p>Yüksek puan <i>uzak alandaki</i> öteki ile aradaki duygusal mesafenin AZ olduğu anlamını taşır.</p>
Kamusal Alandaki Ötekine Karşı Duygusal Mesafe	<p>$(9M+10M+11M+12M) - (13M+14M+15M+16M)$</p> <p><i>Alınabilecek en yüksek puan: 32</i></p> <p><i>Alınabilecek en düşük puan: 4</i></p> <p>Yüksek puan <i>kamusal alandaki</i> öteki ile aradaki duygusal mesafenin AZ olduğu anlamını taşır.</p>
İş Hayatı Alandaki Ötekine Karşı Duygusal Mesafe	<p>$(17M+18M+19M+20M) - (21M+22M+23M+24M)$</p> <p><i>Alınabilecek en yüksek puan: 32</i></p> <p><i>Alınabilecek en düşük puan: 4</i></p> <p>Yüksek puan <i>iş hayatı alanındaki</i> öteki ile aradaki duygusal mesafenin AZ olduğu anlamını taşır.</p>
Özel Alandaki Ötekine Karşı Duygusal Mesafe	<p>$(25M+26M+27M+28M) - (29M+30M+31M+32M)$</p> <p><i>Alınabilecek en yüksek puan: 32</i></p> <p><i>Alınabilecek en düşük puan: 4</i></p> <p>Yüksek puan <i>özel alandaki</i> öteki ile aradaki duygusal mesafenin AZ olduğu anlamını taşır.</p>

Bilimsel etik ve ilkelere uygun davranmak koşuluyla, ticari amaçlar dışında, bilimsel ve eğitim alanında kullanımı için izin almaya gerek yoktur.